

Okrepimo politično in akcijsko enotnost

Namesto uvodnika objavljamo skoraj v celoti govor, ki ga je imel dr. Drago Legiša na »Našem prazniku« v Nabrežini, ki ga je pred dnevi priredila devinsko-nabrežinska sekcija Slovenske skupnosti.

»Naš praznik« prireja SSK, se pravi politična organizacija in zato je naravno in takorekoč nujno, da se ob takih priložnostih govori tudi o politiki. Ne sicer o politiki v takem smislu, kot smo jo vajeni spremljati, zlasti v zadnjih letih, po italijanskem dnevnem ali periodičnem tisku in po drugih sredstvih množičnega obveščanja, kjer samopašno kraljujeta škandalizem in hinavski moralizem, ki sta predvsem posledica osebnih, nizkotnih obračunavanj ali obračunavanj med strujami in strujicami, ki so na oblasti ali ki upajo, da se bodo prej ali slej dokopale na oblast.

Ne, SSK je pojmovala, pojmuje in bo v prihodnosti gotovo pojmovala politiko v njenem izvirnem in tudi edino sprejemljivem pomenu, se pravi kot skrb za javno stvar, v našem primeru kot skrb za našo slovensko narodnostno skupnost v deželi Furlaniji-Juljski krajini. Nasprotniki SSK, zlasti na italijanski, a žal delno tudi na slovenski strani, očitajo slovenski politični organizaciji, da se s takim pojmovanjem politike zapira sama vase, da sebe in svoje prištaše in somišljenike »getizira«. Taki očitki so seveda iz trte izviti, saj prihajajo iz vrst tistih političnih italijanskih sil, ki želijo slovensko manjšino instrumentalizirati in bi jo radi imeli za maneversko množico v lastne strankarske namene.

Mislím, kako je čedalje bolj na dlani, da stvarnih, vsakodnevnih problemov našega slovenskega delavca, kmeta, obrtnika, trgovca, gostinca, uradnika, izobraženca, skratka tako odvisnega kot neodvisnega slovenskega delovnega človeka in celotne slovenske narodnostne skupnosti ne bosta samodejno rešila — kot se to žal še vedno sliši in govori — niti kak internacionalizem in niti kak univerzalizem.

Slovenska narodna manjšina v Italiji, to velja seveda za vse manjšine, ima najtrdnjše jamstvo za svoj obstoj in za svoj nadaljnji razvoj predvsem v lastni politični in akcijski enotnosti, kajti to je tudi prvi

dalje na 7. strani ■

Govor jugoslovanskega predsednika na proslavi 40-letnice vstaje slovenskega naroda

»Albanski voditelji spodbujajo ŠOVINIZEM NA KOSOVU«

Z odkritjem spomenika Edvardu Kardelju na Trgu revolucije v Ljubljani so v torek, 21. t.m., v Sloveniji slovesno proslavili 40-letnico vstaje slovenskega naroda. Proslave se je udeležilo kakih 80 tisoč ljudi iz vse Slovenije in tudi iz zamejstva. Prisotne so bile delegacije Socialistične federativne republike Jugoslavije in vseh republik ter obeh avtonomnih pokrajin. Proslavi je vsekakor dal ton govor predsednika predsedstva Socialistične federativne republike Jugoslavije Sergeja Kreigherja, ki je obravnaval aktualna notranjepolitična, gospodarska in družbena vprašanja ter se dotaknil tudi nekaterih zunanjepolitičnih vprašanj.

Na začetku svojega govora je predsednik Kreigher orisal lik pokojnega Edvarda Kardelja in poudaril njegove izredne zasluge v medvojnem obdobju ter pri gradnji samoupravne in neuvrščene Jugoslavije. Zanimivo je, da je jugoslovanski predsednik dobro tretjino svojega govora posvetil dogodkom na Kosovu in v tej zvezi naglasil, da »sovražnik na Kosovu še ni razbit in popolnoma onesposobljen«. Subjektivne socialistične sile na Kosovu — je nadaljeval govornik — delujejo z vso intenzivnostjo, da pozdravijo rane, ki jih je samoupravlja-

nju, medsebojnemu zaupanju in sožitju narodov in narodnosti na Kosovu prizadel sovražnik, da onemogočijo morebitne njegove nove izpade in da jih dočakajo popolnoma pripravljeni«. K temu bistveno prispeva proces diferenciacije, ki poteka po svoji logiki v vseh sredinah in zlasti v Zvezi komunistov.

»Pri tem prihaja do izraza zavest posebne odgovornosti Albancev na Kosovu, kjer imajo večino in odločujoč položaj v našem družbenopolitičnem sistemu za krepitev sožitja in varstva pravic ter enakopravnosti drugih narodov in narodnosti oziroma njihovih pripadnikov. Prav tako se kaže zavest podobne odgovornosti tudi v Socialistični republiki Srbiji, da namreč varuje kot celota neovirano uveljavljanje ustavnih pravic in obveznosti avtonomne pokrajine Kosovo, da omogoča in pospešuje razmah samoupravnih odnosov in sožitja Albancev in drugih narodov in narodnosti, kakor tudi, da se postavi po robu oživljanju vsem oblikam srbskega nacionalizma«.

Predsednik Kreigher je nato opozoril na načela, na katerih temelji politika Jugoslavije do svojih sosednih držav. Temeljno načelo je neuvrščenenost, ki »pomeni odprtost

dalje na 2. strani ■

KAKO SEDAJ, POLJSKA?

Ni bilo težko napovedati — kot smo stori- rili mi — da se bo deveti, izredni kongres poljske partije končal dvoumno, namreč da ne bodo zmagali na njem niti tisti, ki bi radi, da gre na Poljskem vse tako, kakor hoče Solidarnost, niti tisti, ki hočejo ostati zvesti Moskvi in bi hoteli Solidarnosti zaviti vrat. Kanja je kot tajnik partije ubral s svojim previdnim uvodnim poročilom pravilno taktiko. Z njim se ni zameril nikomur, vsi so končno prišli do ugotovitve, da predstavlja ravno on kot partijski tajnik in usmerjevalec še najmanjše zlo. Do te ugotovitve je prišla tudi Moskva, ko je spoznala, da ni mogoče doseči, da bi šle stvari na Poljskem tako, kakor bi rada ona.

Hkrati pa je Kanja dosegel s svojo previdno in nekoliko dvoumno taktiko vse, kar se je dalo doseči, in morda celo več, kot je

pričakoval, da bi pripomogel k prenovitvi partije in razmer v državi, predvsem seveda gospodarskih. Pri tem je moral vtakniti v žep nekaj ponižanj, kakršna so prihranjena partijskim tajnikom v državah, kjer jim ne sedi na vratu Solidarnost in kjer je pluralizem mnenj v partiji sami še neznan pojav. Toda Kanja ima trdo kožo, ni zaman zrasel na kmetih, in je mirno prenesel tudi to. Najbolj sladko se smeje tisti, kdor se zadnji smeje, si je mislil, in res, nihče drug ni imel toliko vzroka, da bi se smehljaj, ko je odhajal s kongresa, kot on. V novoizvoljenem centralnem komiteju, ki šteje 16 članov, so ostali samo štirje izmed prejšnjih članov. Vsi drugi so novi in med njimi krepko prevladujejo tisti, ki so za prenovitev, se pravi za demokratizacijo, čeprav seveda

dalje na 2. strani ■

RADIO TRST A

■ NEDELJA, 26. julija, ob: 8.00 Poročila; 8.30 Kmezijska oddaja; 9.00 Sv. maša iz župne cerkve v Rojanu; 11.00 Mladinski oder: »Poslednji Mohikanec«; 11.35 Nabožna glasba; 12.00 Narodnostni trenutek Slovencev v Italiji; — Klasično, a ne preravno; 13.00 Poročila; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Kratka poročila; 14.10 Glasbeni sporedi in prenosi naših kulturnih prireditev; 19.00 Poročila.

■ PONEDELJEK, 27. julija, ob: 7.00 Poročila; 7.20 Dobro jutro po naše; 8.00 Kratka poročila; 8.10 Danes bomo govorili o...; — Glasbene spremljave; 10.00 Kratka poročila in pregled tiska; 10.10 Koncert s posnetki na trakovih in ploščah; 11.30 Zdravilna zelišča — Kulturne aktualnosti doma in v svetu — Intervju; 13.00 Poročila; 13.20 Letošnja revija »Primorska poje«; 14.00 Kratka poročila; 14.10 Hawk Wind v živo; 14.30 Otroški kotichek; 15.30 Roman v nadaljevanjih — V. J. Križanovska: »Nemeza«; 16.00 Z besedo in glasbo po Kanarskih otokih; 17.00 Kratka poročila in kulturna kronika; 17.10 Za ljubitelje operne glasbe; 18.00 Odnos današnjega sveta do naravnega okolja; 19.00 Poročila.

■ TOREK, 28. julija, ob: 7.00 Poročila; 7.20 Dobro jutro; 8.00 Kratka poročila; 8.10 Danes bomo govorili o...; 10.00 Kratka poročila in pregled tiska; 10.10 Koncert s posnetki na trakovih in ploščah; 11.30 Kulturne aktualnosti doma in v svetu; — Četrtekova srečanja — Kratek skeč; 13.00 Poročila; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Kratka poročila; 14.10 Motivi z mlega zaslona; 14.30 Otroški kotichek; 15.30 Portreti; 17.00 Kratka poročila in kulturna kronika; 17.10 Solist z orkestrom; 17.55 »Najmanjša ljubezen na svetu«; 19.00 Poročila.

■ SREDA, 29. julija, ob: 7.00 Poročila; 7.20 Dobro jutro; 8.00 Kratka poročila; 8.10 Danes bomo govorili o...; — Literarni vložek; 10.00 Kratka poročila in kulturna kronika; 11.30 Pomisleki — Slovenska poezija skozi stoletja — Razgovor z zdravnikom; 13.00 Poročila; 13.20 Zborovska glasba s koncertnega odra; 14.00 Kratka poročila; 14.10 V gosteh imamo Elvise Presleya; 14.30 Otroški kotichek; 15.30 Roman v nadaljevanjih — V. J. Križanovska: »Nemeza«; 16.00 Orkester RTV Ljubljana; 16.15 Za ljubitelje vokalnega jazza; 17.00 Kratka poročila in kulturna kronika; 17.10 Klavirski album — Letošnja revija »Primorska poje«; 19.00 Poročila.

■ ČETRTEK, 30. julija, ob: 7.00 Poročila; 7.20 Dobro jutro po naše; 8.00 Kratka poročila; 8.10 Danes bomo govorili o...; 10.00 Kratka poročila in pregled tiska; 11.30 Zanimivosti doma in v svetu; — Na počitnice; 13.00 Poročila; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Kratka poročila; 14.10 Skladatelj-dirigent; 14.30 Otroški kotichek; 15.30 Portreti; 15.55 Glasba v razvedrilo; 17.00 Kratka poročila in kulturna kronika 17.10 Skladbe za zbor... in orkester; 19.00 Poročila.

■ PETEK, 31. julija, ob: 7.00 Poročila; 7.20 Dobro jutro; 8.00 Kratka poročila; 8.10 Danes bomo govorili o...; 10.00 Kratka poročila in pregled tiska; 11.30 Naši nepoznani bratje; — Sprehod po naravnih parkih in botaničnih vrtovih; — Razgovor z enologom; 13.00 Poročila; 13.20 Letošnja revija »Primorska poje«; 14.00 Kratka poročila; 14.10 Folklorni odmevi; 14.30 Otroški kotichek; 15.30 Roman v nadaljevanjih; — V. J. Križanovska: »Nemeza«; 16.00 Zvočna kulis; 17.00 Kratka poročila in kulturna kronika; 17.10 Umetna glasba raznih narodov — Sodobne slovenske novele; 19.00 Poročila.

■ SOBOTA, 1. avgusta, ob: 7.00 Poročila; 7.20 Dobro jutro; 8.00 Kratka poročila; 8.10 Danes bomo govorili o...; 10.00 Kratka poročila in pregled tiska; 10.10 Koncert s posnetki na trakovih in ploščah; 11.30 Kulturne aktualnosti doma in v svetu — Izseljeniški trenutek — Kratek skeč; 13.00 Poročila; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Kratka poročila; 14.10 Sobotno srečanje; 14.30 Otroški kotichek; 16.15 Zimzelene melodije; 17.00 Kratka poročila in kulturna kronika; 17.20 Letošnja revija »Primorska poje«; 18.45 Vera in naš čas; 19.00 Poročila.

Izdajatelj: Zadruga z o. z. »Novi list« ■ Reg. na sodišču v Trstu dne 20.4.1954, št. 157 ■ Odgovorni urednik: Drago Legiša ■ Tiska tiskarna Graphart Trst - ulica Rossetti 14 - tel. 772151

Albanski voditelji spodbujajo...

■ nadaljevanje s 1. strani

za najširše demokratično in enakopravno sodelovanje z vsemi državami«. »Izhajajoč iz tega, je nadaljeval, smo posvečali — in to bo tudi v bodoče ena naših prednostnih nalog — posebno pozornost odnosom z našimi sosedi. Do vseh vodimo enako načelno politiko dobrega sosedstva, medsebojnega spoštovanja in prijateljstva, v čemer vidimo trajen obojestranski interes«. Prav tako politiko — je naglasil — smo imeli do sosednje Albanije. Toda z albanske strani so zlorabili politiko dobrega sosedstva in si dovoljujejo vmešavanje v naše notranje zadeve.«

Jugoslovanski predsednik je pri tem poudaril, da Jugoslavija ne odreja nikomur pravice in skrbi za svojo manjšino v tujini, saj tudi sama kaže skrb za svoje sonarodnjake v Avstriji, Italiji in drugod ter se v bistvu zavzema za dosledno uresničevanje mednarodnih obveznosti in določb iz mednarodnih sporazumov. »Albanska stran pa je s svojimi postopki — je naglasil Sergej Kreigher — ravnala prav nasprotno, tako da je kršila splošno priznane norme o vmešavanju ob hkratnem prizadevanju za spremembo ustavne organizacije naše države in naše ustavne ureditve. Tega pa ne more trpeti nobena neodvisna država. Vodilne sile v sosednji Albaniji so si sedaj ponovno zadale nalogo, da izpodkopljejo sožit-

je Albancev v Jugoslaviji z drugimi našimi narodi in narodnostmi, med drugim tudi s tem, da spodbujajo šovinizem in sovraštvo zlasti proti Srbom in Socialistični republiki Srbiji. Škodljivost take politike za Albanijo ter za mir in sodelovanje na Balkanu, pa tudi za širše območje, je očitna«. »Jugoslavija — je zaključil predsednik Kreigher — vztraja še naprej pri politiki dobrih sosedskih odnosov z Albanijo. Ne moremo pa dovoliti in tudi ne bomo dovolili, da se taka politika zlorablja za cilje, ki nasprotujejo dejanskim interesom ne le Jugoslavije, temveč tudi Albanije same in prav tako interesom varnosti in neodvisnosti držav tega območja.«

V kulturnem programu so na proslavi, ki jo je odprl član predsedstva SR Slovenije dr. Marjan Breclj, sodelovali dramski igralci in pevski zbori, med njimi Tržaški partizanski pevski zbor. Še pred proslavo pa je v prostorih slovenske skupščine bila svečana seja Republiške konference Zveze združenj borcev narodnoosvobodilne vojne Jugoslavije, na kateri so med drugim podelili nagrade vstaje in plakete. Nagrado vstaje so med drugimi prejeli pesnik Matej Bor, dr. Aleš Bebler za memoarsko knjigo »Čez drn in strn« in Tržaški partizanski pevski zbor. Plakete pa so prejeli tudi nekateri bivši borci iz zamejstva, med njimi časnikar in bivši devinsko-nabrežinski župan Dušan Furlan.

KAKO SEDAJ, POLJSKA?

■ nadaljevanje s 1. strani

ne ravno za to, da bi prevzela Solidarnost oblast namesto partije. V širšem partijskem vodstvu pa je baje celo 20 odstotkov članov Solidarnosti, kar pomeni, da je na Poljskem partijsko članstvo združljivo s članstvom v svobodnem sindikatu Solidarnost. Tako bo moral Kanja razpravljati s Solidarnostjo celo v partijskem vodstvu samem, kot poudarjajo komentatorji.

Vprašanje pa je, kaj bo zdaj napravila Solidarnost. Po eni strani je svobodni sindikat lahko zadovoljen, da je zmagala v partiji struja, ki je za sporazum s svobodnim sindikatom in ki verjame v možnost demokratične prenovitve poljske države in gospodarstva po tej poti. To je velika zmaga za Waleso in Solidarnost ter jima lahko vzbuja zaupanje v prihodnost. Po drugi strani pa nalaga to Solidarnosti in njenemu vodstvu tudi nove naloge, obveznosti in dolžnosti tako do delavstva in kmetov kot do vsega poljskega naroda in države. Solidarnost bo morala prej ali slej napraviti konec spontanemu in divjemu stavkanju in pripraviti svoje članstvo in simpatizerje do spoznanja, da je predvsem resno delo tisto, ki jim bo pripomoglo, do boljšega življenja, zdaj ko so dani pogoji za temeljito prenovitev političnega sistema v duhu večje demokracije in ljudske udeležbe, z drugimi besedami samoupravljanja in zasebne pobude. Če bo morala imeti svoj program prenovitve Kanjeva partija, ga bo morala imeti tudi Solidarnost. Domeniti se bosta morali za sodelovanje in zgraditi svoje medsebojne odnose na zaupanju. Solidar-

nost bo morala pripraviti svoje članstvo do tega, da se bo odpovedalo raznim anahronističnim zahtevam, kot je npr. zvišanje delavskih plač ob istočasnem vztrajanju pri nerealno nizki ceni kmečkih pridelkov, s čimer so prizadeti kmeti, ki so mnogi tudi člani Solidarnosti, ali da bi morala plačevati razliko za zvišanje kmečkih pridelkov država, kar pa gre, kot vemo, spet iz žepov bodisi delavcev samih ali kmetov ali na račun tiskanja vedno novega denarja, kar bo pognalo Poljsko v naglo inflacijo, ki lahko postane usodna. Čudežev ne bo mogel delati niti Kanja, niti svobodni sindikat, še najmanj pa državna banka, ki daje tiskati denar.

Zato čaka zdaj Kanjo in Solidarnost težka in zelo odgovorna naloga, da pokažeta in dokažeta, da sta sposobna in voljna sodelovati in izboljšati poljsko gospodarstvo, kar je predpogoj, da bo zadobila tudi demokratizacija, ki predstavlja v resnici velikanstvo in v sedanjih razmerah na Vzhodu skoro čudežno pridobitev, zares trajen značaj. Niti Kanja niti Solidarnost si ne bi smela delati iluzij, da se je Moskva že dokončno odpovedala namenom, da uredi razmere na Poljskem po svojem lastnem receptu.

—o—

Finančni stražniki so po nalogu sodišča v San Remu aretirali znanega industrijca Giovannijsa Fabbrija, v čigar podjetje spada tudi Timavska papirnica pri Štivanu. Obtožen je, da je skušal pretihotapiti v tujino premoženje, ki je obstajalo v 120 zaobjih dragocenega pohištva.

Novonacistični hrup

Jasno je, da ima velika večina ljudi, ki so doživeli drugo svetovno vojno, o takratnem strašnem dogajanju takšno mnenje, kakor so si ga lahko takrat izoblikovali, odvisno tudi od tega, na kateri strani so bili. Tako je npr. Američane prizadela predvsem vojna z Japonsko, katere težo so morali skoro sami nositi. Zato govori o njej toliko ameriških knjig in filmov. Vojna v Evropi jih je veliko manj prizadela in zato tudi niso pokazali po vojni posebno velikega razumevanja za narode, ki so bili od nje najbolj prizadeti in med katerimi smo bili tudi Slovenci. Rusi so seveda presojali in še presojajo drugo svetovno vojno samo s svoje strani in po svojih interesih, isto pa se lahko trdi tudi o drugih narodih. Taka subjektivna presoja je posebno pri preprostih ljudeh in pri javnem mnenju kot takem nekaj naravnega.

Manj naravno pa je, da skušajo ostanki nacionalsocializma v Nemčiji in Avstriji kratkomalo zanikati večino hudodelstev, ki jih je počenjal Hitler s svojimi vojskami in SS-ovskimi oddelki po Evropi. V Nemčiji in Avstriji zganjajo zdaj stari in novi nacisti velik hrup, da bi preprečili predvajanje treh televizijskih dokumentarnih oddaj, ki naj bi obsegale skupno dvajset oddaj po 50 minut. Te oddaje bi bile sestavljene iz treh dolgih dokumentarnih filmov, napravljanih iz filmskih obzorikov, ki so bili posneti

(Dalje na 4. strani)

Umrli Tone Zorn

Med slovenskimi zgodovinarji in preučevalci manjšinskih vprašanj je globoko odjeknila vest, da je po kratki bolezni umrl v Ljubljani dr. Tone Zorn, nazadnje višji znanstveni sodelavec Inštituta za narodnostna vprašanja. Dr. Zorn se je rodil leta 1934 v Ljubljani, po diplomu na oddelku za zgodovino ljubljanske filozofske fakultete pa se je kmalu zaposlil na omenjenem Inštitutu. Njegovo zanimanje je bilo posvečeno predvsem koroški zgodovini od plebiscita do danes. Napisal je celo vrsto razprav in člankov ter predavanj.

Ponatis razglednic ob obletnici Gregorčičeve smrti

Goriški muzej v Novi Gorici je ob 75-letnici smrti Simona Gregorčiča izdal v ponatisu devet razglednic, ki so bile izdane že za pesnikovega življenja ali kmalu po njegovi smrti. Serija je spravljen v posebni mapi s pojasnilnim besedilom, vsaka razglednica je tudi oštevilčena. Tako se pred nami vrstijo fotografije pesnika v različnih življenjskih obdobjih, rojstne vasi Vrsno in ostalih krajev pod Krnom, Gregorčičeva pogreba, Gregorčiča na mrtvaškem odru in njegovega nagrobnega spomenika pri cerkvi sv. Lovrenca.

Razglednice od št. 1-7 je izdal in dal tiskati znani goriški slovenski fotograf Anton Jerkič, razglednico št. 8 je izdal Solški dom v Gorici, za razglednico št. 9 pa fotograf in založnik nista znana. Mapa s ponatisi razglednic pomeni dragocen kulturno-zgodovinski dokument naše preteklosti, dobro pa bo služila tudi šolarjem pri pouku slovenščine ali zgodovine. Pesnik Simon Gregorčič se je rodil 15. oktobra 1844 v Vrsnem, umrl pa 24. novembra 1906 v Gorici, tako da homo 75-letnico njegove smrti obhajali jeseni.

Izginjanje naše življenske sile

Najnovejši podatki o vpisu v prvi razred slovenskih osnovnih šol na Goriškem in Tržaškem kažejo, da je bilo letos vpisanih v prvi razred 25 odstotkov manj otrok kot lani, kar pomeni, da se je pred šestimi leti število rojstev močno skrčilo. Strokovnjaki za šolske in statistične zadeve predvidevajo v prihodnjih letih še zmanjševanje števila otrok v prvem razredu osnovnih šol. Pri tem pa vsi vemo, da se življenjska raven viša in da torej manjšanja števila rojstev ni pripisovati kaki gospodarski stiski mladih parov. Prej bi lahko rekli obratno. Čim boljše se godi kakemu mlademu paru, tem manj si želi otrok in to iz strahu, da bi se moral zaradi otrok odreči visoki življenjski ravni — izletom, potovanjem, počitnicam, dragocenemu pohištvu, lastnemu stanovanju ali celo hiši in »drugi hiši«, novemu in dragemu avtu vsakih par let, večerjam v restavracijah v družbi prijateljskih parov, gledanju televizije poljubno dolgo vsak večer ali ob vsaki uri — in podobno. Mladi pari, ki niso imeli nikoli možnosti in priložnosti, da bi si ustvarili in se navadili na te udobnosti, se veliko manj pomišljajo vzeti nase normalne naloge staršev.

Toda vprašanje ni samo moralno in narodno — narodno v tem smislu, da narod s tem številčno slabi in da postaja naša manjšina s takim odnosom do življenja še manjša in politično ter kulturno še manj pomembna. Pojav vedno manjšega števila otrok pri ljudeh, ki živijo v vedno večji udobnosti, kot npr. naša manjšina in prebivalstvo v razviti Evropi sploh, je tudi očiten znak pojemanja življenske moči in veselja do življenja. Skoro povsod tam, kjer se je število rojstev najbolj znižalo, se opaža tudi velik porast samomorov. Tako v Sloveniji oziroma pri slovenskem prebivalstvu sploh tudi zunaj meja Slovenije, recimo na Tržaškem in Goriškem, in tako tudi v Avstriji, na Norveškem, na Švedskem, Danskem in Finskem, Holandskem in v Nemčiji. Enako v najbolj razvitih državah evropskega vzhoda, v Vzhodni Nemčiji, na Češkem in Madžarskem. Znanost je komaj začela preučevati te pojave življenske degeneracije oziroma slabljenja nagona samohranitve pri visoko civiliziranem prebivalstvu, vendar se zdi neizbežno, da se jih poveže med seboj. K temu moramo prišteti še nagon samouničenja, kot se razodeva v po-

javu mamil, brezumno siljenje v smrt v obliki povsem nenujnih cestnih oziroma prometnih nesreč, neštete primere smrtnih nesreč zaradi neupoštevanja varnostnih predpisov v tovarnah, na gradbiščih in drugod, pa se lahko reče, da se je v naši generaciji, ki tako udobno živi, začel naglo izgubljeni nagon samohranitve, nagon samohranitve.

Dokaz za to je morda tudi hitro naraščanje števila bolezni, ki razodevajo šibko odpornost človeškega organizma, kot npr. srčne bolezni, rak, sladkorna bolezen in živčnost, ki vodi v duševne depresije. Ne da se tajiti, da imajo ljudje, ki preudobno in premirno živijo, manj volje do spopadanja z življenjskimi težavami in s tem tudi manj življenskega zadoščenja in zadovoljstva. Že majhne težave v njihovem zasebnem življenju ali v okolju jih spravijo iz ravnotežja in jih navdajo s tesnobo in s strahom pred prihodnostjo. Tako živijo s tesnobo v srcu ali celo napravijo samomor.

Nekatere življenske filozofije, npr. filozofija uživanja ali pretirane skrbi za udobnost in za varnost v socialnem in v drugih ozirih, in socialni sistemi, ki izvirajo iz tega, odvrtaajo človeka naših dni od vsa-

PRAZNOVANJE SV. MARIJE MAGDALENE ZAVETNICE BAZOVSKO FARE

Nedelja, 26. 7. 1981, ob 10.30: Otroci iz kolonije v Dragi izvajajo ritmično mašo in pojo ob spremljavi instrumentalne skupine (vodi Franc Gačnik).

Ob 17. uri: Kulturna prireditev v Dragi. Sodeluje ansambel »Krt« iz Stranj.

kršnega tveganja, od vsakršne duhovne samostojnosti in ga napravljajo za človeško mravljo v velikanskem mravljišču. Taka človeška mravlja se v nikakršnem življenjskem vprašanju ne upa več oddaljiti od utečenega načina skupnega življenja. Niti na potovanje si take človeške mravlje ne upajo več same. Vedno gredo skupaj z drugimi in tja, kjer so bili že drugi. Ničesar več si ne upajo na lastno pest. Tako zamira v njih življenjski nagon, življenska odpornost in bojevitost. Bojijo se odgovornosti, bodisi v zasebnem življenju, bodisi v politiki ali kjerkoli. Zaradi strahu pred odgovornostjo za lastno življenje in delo se bojijo samostojnih poklicev, bodisi intelektualnih bodisi obrtniških, in silijo v službo k velikim podjetjem, najrajši tja, kjer je v službi že na tisoče in tisoče ljudi. Zato so tako priljubljene državne in občinske službe. Vanje žene ljudi instinkt mravelj, instinkt po velikem in dozdevno varnem mravljišču, kjer ni več nikakega tveganja.

In zato se taki ljudje tudi bojijo imeti otroke. Strah in udobnost ubijata v njih ne le željo po sreči, ki jo predstavljajo otroci, ampak v mnogih celo že sam spolni nagon, zato srečavamo vedno več samcev in samk, ki so se iz lastne volje odločili za samstvo, enostavno zato, ker je ena od življenjskih oblik najmanjšega tveganja in hkrati največjega materialnega udobja ob najmanjši meri odgovornosti.

Slovenska skupnost o položaju na tržaški občini in pokrajini

Zapora nasproti ostalim strankam, kar je odločila Lista za Trst na svojem sobotnem zborovanju, je po mnenju tajništva SSK kratkovidno politično dejanje, ker nobena stranka, ali, če hočete, nobeno gibanje ne more biti v naši različni in raznoliki stvarnosti zastopnik vsega prebivalstva in kriti vseh njegovih potreb in teženj.

Predlog KD, da se oblikujeta koalicijska odbora na tržaški občini in pokrajini, je propadel, ker ga večina zborovalcev Liste ni osvojila. Zato izhod skoraj ne more biti drug, kakor nove, predčasne volitve tako na občini kot na pokrajini, kjer pa ta uprava traja šele nekaj mesecev. Tako se bo na obeh glavnih krajevnih ustanovah začela komisarska uprava, to je polletna ali tričetrtletna doba, ko ne bo ničesar storjenega, razen tekočih upravnih zadev, v veliko škodo prebivalstva. Tako bo po vsej verjetnosti Trst edini primer v Italiji, kjer bo sta obe največji krajevni upravi imeli istočasno komisarja, kar da negativno spričevalo političnim silam, ki ne morejo zagotoviti trajne uprave. To je tudi tisto, kar v veliki meri jemlje zaupanje tržaškega prebivalstva v vodilni politični razred.

Glavno odgovornost za krizo na tržaški občini ima Lista, kar bodo, upajmo, ljudje prej ali slej uvideli in spoznali, da je tako početje škodljivo za vse tržaško prebivalstvo. V zvezi s pokrajino pa moramo ponovno poudariti, da je krizo v tej upravi povzročila odločitev KPI, ki je, ne da bi se prej izoblikovala boljše alternativa od koalicijskega odbora KD, PSI, PSDI in SSK, odtegnila zunanjo podporo, kar je omogočilo Listi za Trst prevzem pokrajinske uprave.

Slovenska skupnost je vedno bila in je na stališču, da je treba, če le mogoče, preprečiti komisarske uprave, kar dokazuje zadnji primer nabrežinske občine. Zato obžaluje, da največje politične sile niso našle skupnega jezika za redno upravljanje obeh usatnov, ampak se za nastali položaj med seboj obtožujejo.

Slovenska skupnost kot samostojna stranka Slovencev v Italiji poziva rojake, da strnejo vrste okoli nje, da bo lahko kljubovala sedanjemu zmedenemu položaju, branila koristi slovenskega človeka ter ščitila njegov obstoj in razvoj.

—o—

SLOVENSKI KULTURNI KLUB V TRSTU

Dne 13. julija se je sestal odbor Slovenskega kulturnega kluba. Na seji so se odborniki pomenili o stanju kluba in razmišljali o bodočem delovanju. Najprej so določili program celodnevne študijskega jesenskega seminarja, na katerem bodo obravnavali slovensko zamejsko problematiko z zgodovinskega vidika. Nato se je odbor začel pripravljati na letošnjo 5-letnico ustanovitve kluba. Proslava naj bi bila v začetku oktobra in bi vsebovala kulturni program z govori, literarnimi prispevki, družabnostjo in podobno. Odborniki Slovenskega kulturnega kluba že sedaj vabijo vse bivše člane, odbornike in prijatelje, naj se vabilu odzovejo.

—o—

DAROVI IN PRISPEVKI

R. D. z Vrha (Sovodnje) je daroval 15.000 lir v tiskovni sklad Novega lista.

Novonacistični hrup

▣ nadaljevanje s 3. strani

med vojno. Gre za ameriški dokumentarnik »Neznana vojna«, sovjetski dokumentarnik »Velika domovinska vojna« in za vzhodnonemški dokumentarnik »Odločilna fronta«. Zdi se, da se preostankom nacionalsocializma v Nemčiji ne bo posrečilo, da bi preprečili predvajanje teh filmov, ki kažejo predvsem nacistične grozote, pač pa so napravili razni majhni nacistični lističi, ki izhajajo v Avstriji, skupno fronto proti nameri avstrijske radiotelevizije ORF, da bi tudi v Avstriji oddajali serije tistih oddaj. Propaganda proti tej oddaji se je začela posebno močno po prvih treh oddajah, ki so imele naslov »Stalingrad«, »Kursk« in »Berlin«.

Novonacistični listi in revije — kot že rečeno, gre za drobne liste in revije, ki jih verjetno bere le malo ljudi, a ki jih novonacistični krogi vsiljujejo vsepovsod in jih zlasti razpošiljajo na vse mogoče naslove po pošti, so se združili v tej propagandi. Imenujejo se »Der Kameraden«, »Die Aula«, »Soziales Friedenswerk«, »Die Kameradschaft«, »Neue Ordnung«, »Eckartbote« in drugi. Skupno so izdali letak z naslovom »Mi se ne damo večno obrekovati!«, s katerim pozivajo javnost, naj protestira pri vodstvu televizije proti omenjenim oddajam, češ da so lažnjive. Hkrati obtožujejo okrutnih dejanj ameriško, angleško, sovjetsko in druge zavezniške vojske.

Zadeva vzbuja pozornost, ker gre za prvo na široko organizirano skupno novonacistično propagandno akcijo v Nemčiji in Avstriji, ki ima legalni značaj s točnim naslovom odgovornih. Seveda je malo verjetno, da bi mogla preprečiti omenjene protinacistične oddaje, razodeva pa novo samozavest starih in novih nacionalsocialistov in njihovo medsebojno povezanost. Ni treba še posebej omenjati, da so vsi omenjeni lističi, posebno pa nekateri izmed njih, kot npr. »Südtirol«, strupeni tudi nasproti slovenskemu narodu in ga obrekujejo, kolikor le morejo. V kar najbolj lažnjivi in sramotilni obliki prikazujejo tudi slovensko zgodovino.

—o—

BEGUNCI Z VZHODA

V zadnjih petih letih se je občutno povečalo število ljudi, ki so pribežali iz sovjetskega tabora na Zahod in zaprosili za politično zavetišče v Združenih državah. To je na tiskovni konferenci v Washingtonu izjavil eden izmed voditeljev ameriške zvezne policije FBI. Theodore Gardner — tako je ime visokega funkcionarja — je pri tem pojasnil, da mora FBI v številnih primerih poskrbeti za nove, prirojene osebne podatke beguncev, da jih na ta način zaščitijo pred morebitnimi represalijami. Hkrati pa mora FBI stalno prežati na možnost, da je med begunci tudi kak vtihotapljeni agent. Gardner je pristavil, da je tovrstna dejavnost sovjetskega tabora zelo razvejana. Za primer je navedel, da samo na območju Washingtona deluje kakih 20 sovražnih vohunskih organizacij z najmanj 300 agenti. Navedeni podatek pa hoče hkrati dokazati, da ima ameriška policija te tuje agente v budni evidenci.

Odlično uspel »Naš praznik« v Nabrežini

Tudi letošnji »Naš praznik«, ki ga je v soboto, 18., in v nedeljo, 19. t.m., priredila v Nabrežini devinsko-nabrežinska sekcija Slovenske skupnosti je odlično uspel. Vreme sicer ni bilo preveč naklonjeno za prireditve na prostem, vendar se je oba dneva zbralo na igrišču »Sokola« lepo število slovenskih ljudi. V soboto je bila glavna točka sporeda nastop slovenskega pevskega zbora »Korotan« in folklorne skupine »Kres« iz Clevelanda v ZDA. Ameriški Slovenci so bili na obisku na Primorskem in sekcija SSK za občino Devin-Nabrežina je smatrala za potrebno, da jih povabi na svojo prireditev, čemur so se gostje zelo radi odzvali.

Naslednji dan, se pravi v nedeljo, je imela najprej koncert nabrežinska godba na pihala pod vodstvom kapelnika Misleja. Nato sta spregovorila dr. Drago Legiša, čigar govor skoraj v celoti objavljamo na prvi strani, in predstavnik Narodnega sveta koroških Slovencev Filip Warasch. Slednji je kratko orisal položaj koroških Slovencev, pri čemer je ugotovil, da jih avstrijske oblasti silijo v tako imenovane so-

svete, čemur pa slovenska manjšina odločno nasprotuje, ker vidi v tem nevarno past za svoj nadaljnji obstoj in razvoj. Filip Warasch se je tudi zavzel za tesnejše sodelovanje med Slovenci v Furlaniji-Julijski krajini in na Koroškem.

Oba večera je za udeležence prijetno igral ansambel »Igo Radovič«. Prireditelje je treba vsekakor pohvaliti tudi za skrb, ki so jo pokazali, da so ljudje lahko preživeli nekaj uric v veselem razpoloženju in v prijetni družbi. Organizacija »Našega praznika« je namreč bila po splošnem prepričanju udeležencev takorekoč brezhibna.

—o—

SLOVENSKO STALNO GLEDALIŠČE V TRSTU

razpisuje delovni mesti mizarja in vratarja Kulturnega doma.

Pogoji: italijansko državljanstvo, obvladanje slovenščine, končana obvezna šola, odslužen vojaški rok.

Pismene prošnje sprejema uprava SSG, Trst, ul. Petronio 4 (Kulturni dom), do 15. avgusta 1981.

Gostovanje ameriških Slovencev na Goriškem

Trije avtobusi so preteklo soboto s Koroškega pripeljali v Gorico člane pevskega zbora »Korotan«, plesne skupine »Kres«, spremljevalce, prijatelje in znance iz Clevelanda (ZDA), ki so prišli k nam v zamejstvo na obisk. Takoj smo stopili v stik z našimi rojaki in spletli prisrčne razgovore, saj je bilo med njimi veliko znancev in tudi Goričanov, tako da so bili na goriškem gradu, kjer je bilo prvo srečanje, prisotni številni Goričani, ki so pred leti bili na gostovanju po Ameriki in seveda tudi številni sorodniki. Izredno prisrčen je bil sprejem v dvorani deželnihih stanov na gradu,

PRAZNIK PETJA IN VINA V PEVMI

PETEK 24. JULIJA

ob 20.30 tekmovanje v briškoli

SOBOTA 25. JULIJA

ob 20.30 ples z ansamblom IGO RADOVIČ

NEDELJA 26. JULIJA

ob 18.30 nastopajo oktet »PLANIKA«, moški zbor »K. S. KOJSKO« in mešani zbor »RUPA - PEČ«

ob 20.30 igra ansambel »DOBRI ZNANCI« (solist Braco Koren in humorist Marjan Roblek)

PONEDELJEK 27. JULIJA

ob 20.30 ples z ansamblom SOUVENIR

kjer je naše rojake iz Amerike sprejel goriški župan dr. Scarano. Najprej je goste pozdravil občinski odbornik dr. Paulin, za njim pa še pokrajinska odbornica Marija Ferletič. Goriški župan je najprej izrekel dobrodošlico »tem našim bratom in sinovom«, ki živijo daleč od svoje rodne zemlje, a niso pozabili svojega jezika, kulture in tradicij; nadalje je dr. Scarano govoril o vrednotah, ki plemenitijo človeka v današnjem času in pozval ameriške Slovence,

ce, naj ostanejo zvesti vrednotam, kot so kultura, materin jezik in krščanski ideali; svoj govor je zaključil s kratkim voščilom v slovenščini, kar je izzvalo mogočen aplavz vseh prisotnih. Sledila je izmenjava spominskih daril, med katerimi tudi spomenica clevenlandskega župana in občinskega odbora. V sproščenem razgovoru in ob kozarčku vina se je zaključilo to prvo srečanje naših rojakov z goriškim županom; ponovno se je dr. Scarano srečal z njimi na koncertu v Katoliškem domu naslednjega dne.

V popoldanskih urah so se ameriški Slovenci podali na Tržaško, kjer so obiskali svetišče na Vejni, zvečer pa so nastopili z zborom in folklorno skupino na »Našem prazniku« v Nabrežini. V nedeljo zjutraj so peli pri sv. maši v Štandrežu, kjer je bila tamkajšnja cerkev do kraja polna. Po končanem verskem obredu je bilo pred cerkvijo srečanje z domačini in tudi drugimi številnimi Goričani. Prosvetni delavci iz Štandreža so bili pred leti v Ameriki in so tam spletli prijateljstva s številnimi Slovenci, ki so bili sedaj tu pri njih v Štandrežu; na dvorišču župnišča jih je pozdravil dr. Damjan Paulin, ki je v kratkem nagovoru orisal zgodovino Štandreža in delovanje istoimenskega prosvetnega društva. Najbolj mogočna slovesnost pa je bila zvečer v Katoliškem domu, kjer se je zbrala ogromna množica kot že dolgo ne. Z dolgim in dobro zasnovanim sporedom je nastopil zbor »Korotan« v mešani, ženski in moški zasedbi ter dovršeno podal vrsto lepih slovenskih pesmi, med katerimi je bilo tudi precej takih, ki jih ne slišimo pogostokrat. Folklorna skupina »Kres« pa je navdušila z izvajanjem slovenskih plesov, ob koncu pa še s tipično ameriško točko; tudi zbor je izven programa zapel ameriško skladbo. Goste je najprej pozdravil predsednik Zveze slovenske katoliške prosvete dr. Humar, potem pa še deželni predsednik Slovenske skupnosti dr. Andrej Bratuž in v imenu pokrajinske uprave odbornica Marija Ferletič. Iz dvorane smo odhajali z nepozabnimi vtisi in z zavestjo, da smo Slovenci velik narod, kar nam je dokazalo tudi globoko prepričanje naših rojakov iz Amerike.

Poslovilni večer je bil v ponedeljek med borovci v Števerjanu, kjer se je na prireditvenem prostoru zbralo veliko število ljudi iz Goriške in tudi Tržaške. Pozdrave in iskreno zahvalo za obisk je najprej izrekel Lojze Hlede, vodja števerjanskega ansambla, ki je skupaj s Štandrežci gostoval v Ameriki; sledil je nagovor števerjanskega župana Stanislava Klanjščka, pokrajinskega tajnika SSK Marjana Terpina in deželnega svetovaleca SSK dr. Draga Štoke, ki je med drugim prinesel tudi pozdrave deželnega predsednika odv. Comellija in ameriškega konzula v Trstu. Po izmenjavi pozdravov in daril se je začela prosta zabava ob spremljavi ansambla Lojzeta Hledeta; ura je bila že pozna, ko so stiski rok hoteli izraziti toplo zahvalo za sprejem in obisk z željo, da bi se vezi med zamejskimi in zdomskimi Slovenci še bolj okrepile in utrdile. Naši rojaki iz Amerike so naslednjega dne odšli na Koroško, kjer bodo imeli več nastopov, preden bodo odšli čez ocean na začetku avgusta.

ODOBREN OBČINSKI PRORAČUN V GORICI

V petek, 18. julija, je občinski svet v Gorici z glasovi svetovalcev pestrankarske koalicije odobril letošnji občinski proračun. Razprava o tem finančnem dokumentu je bila precej dolga, saj se je občinski svet sestal v zadnjem tednu kar štirikrat. Najprej so odobrili proračun občinske lekarne in mestnega podjetja za elektriko, vodo, plin in prevoze. Sledila je razprava o letošnjem proračunu in o triletnem načrtu. Z opozicijskih strank je prišlo precej kritičnih pripomb na delovanje odbora in sestavo proračuna, najbolj ostri so bili svetovalci komunistične partije. V imenu odbora je na vse posege odgovoril župan dr. Scarano, ki je z odkrito in jasno besedo zavrnil kritike opozicije bolj s političnega kot upravnega vidika. Ker so bile nekatere županove izjave precej važne, se bomo k argumentu vrnili v prihodnji številki.

JANEZ PAVEL II.

Kakih 10.000 vernikov, ki so se zbrali v nedeljo opoldne na Trgu svetega Petra v Rimu, so lahko poslušali magnetofonski posnetek nagovora, ki ga je imel papež Janez Pavel II. Sveti Oče, čigar glas je zdaj popolnoma normalen, se je spomnil mednarodnega evharističnega kongresa, ki je v teku v Lourdesu. Jezus Kristus nam je hotel ostati blizu je dejal Janez Pavel II., ne samo zaradi tolažbe v vsakdanjih preizkušnjah, temveč tudi, da bi nas podpiral v boju proti zlu na tej Zemlji in da bi nas spodbujal k ciljem, ki so dostojni za človeka. Kristijan, je nadaljeval papež, ne more seveda pričakovati, da bo v evharistiji našel vse nasvete za njegovo delo na raznih področjih življenja, pa naj gre za družinsko, družbeno, gospodarsko ali politično življenje. Evharistija pa kljub temu pobleže zadeva človekovo vest, opozarja človeka na odgovornosti, ki jih ima do bližnjega. Na koncu svojega nagovora je Janez Pavel II. dejal, da vernikov sicer še ne more videti, ker je v bolnišnici, a da jih gleda v Duhu in jih blagoslavlja z vsem srcem. Pred zaključkom nagovora je Janez Pavel II. v poljskem jeziku pozdravil skupino svojih rojakov, ki so prišli v Rim iz nekega poljskega mesta.

Izidi matur na goriških šolah

Na višjih šolah so se mature zaključile in vsi dijaki so uspešno prestali to zadnjo preizkušnjo, z izjemo dijakinje na tečaju za otroške vrtnarice, ki ima popravne izpite. Končne ocene so poprečno precej dobre, čeprav so le redki dijaki prekosili 50/60. Sedaj bo treba misliti na izbiro nadaljnjih študijev ali si poiskati zaposlitev, kar ni vedno najbolj lahko.

Na klasičnem liceju »Primož Trubar« so maturo opravili Ivan Bertolini, Denis Conzutti, Igor Košuta, David Klanjšček, Niko Komjanc, Hilarij Lavrenčič, Mirjam Simčič, Andrej Sirk in Helena Terčon.

Na učiteljsku »Simon Gregorčič« so izdelali Sidonija Bensa, Marinka Černic, Igor Devetak, Lovrenc Devetak, Adrijana

Devetti, Silvan Doljak, Ugo Dornik, Katina Ferfolja, Danijela Gergolet, Vera Gergolet, Mirjam Ipavc, Robert Jug, Danila Komjanc, Darij Leban, Boris Mermolja, Gloria Nikolavčič, Ivan Pahor, Sonja Pelicon, Lilijana Primožič, Ana Rupil, Katerina Tabaj, Neva Tommasi, Jožica Znideršič.

Na tečaju za otroške vrtnarice na učiteljsku »Simon Gregorčič« so uspešno zaključile Loredana Frandolič, Bruna Gravnar, Katarina Sobani, Anaroza Temon, Emanuela Tomsic in Silvija Zavadlav.

Izidi na trgovskem zavodu »Ivan Cankar« so pa naslednji: izdelali so David Devetak, Livijana Devetti, Dario Gergolet, Anastazija Grillo, Adrijana Maraž, Igor Pahor in Miran Vižintin.

IZ KULTURNEGA ŽIVLJENJA

O antologiji slovenskega zdomskega pesništva

Slovenska kulturna akcija v Buenos Airesu, ki je šele nedavno izdala odlično filozofsko knjigo profesorja Brumna, je pred kratkim poslala na knjižni trg »Antologijo slovenskega zdomskega pesništva«. Knjiga je lepo opremljena in spominja v tem pogledu na lepe vezane izdaje predvojnih slovenskih založb, ki so razvadle slovensko beroče občinstvo, tako da se še vedno ni navadilo na preproste, a cenene izdaje v obliki žepnih knjig in brošur. Pesmi sta zbrala in uredila antologijo Tine Debeljak in France Papež. Debeljak je tudi prispeval življenjske podatke o pesnikih, Papež pa je napisal uvodno študijo pod naslovom »Slovensko zdomsko pesništvo«.

Ta naslov je precej nedoločen in tako malo povedan, da bi si pod njim lahko predstavljali tudi pesmi delavcev, ki so začasno na delu v tujini, da bi si prislužili kaj več denarja. Namen te antologije pa naj bi bil, kot je bilo razvideti ne samo iz napovedi, ampak se kaže tudi iz vsebine, ta, da bi prikazala značilnosti pesniške izpovedi in duševnega ter čustvenega stanja pesnikov, ki so takorekoč za stalno odtrgani od domovine. Urednika se, kot kaže, nista znala ogniti skušnjavi, da bi sprejela v antologijo čim več pesnikov, tudi takih, ki so se po mnogih letih v begunstvu vrnili v domovino, ker jih politične in ideološke razlike niso več tako motile kot fizična oddaljenost od nje, ali pa se sploh v idejnem pogledu nikdar niso prištevali med begunce. Ta dvomnost je antologiji bolj v škodo kot v korist, ker tako nima pravega idejnega in čustvenega značaja.

Pretirana širina, kar zadeva število pesnikov, pa zmanjšuje tudi umetniško vrednost antologije. Zastopanih je kar 41 pesnikov, kar bi se zdelo pretirano celo za antologijo celotnega slovenskega pesništva moderne dobe. Jasno je namreč, da slovensko zdomstvo, da se izrazimo tako kot urednika antologije, ne premore 41 dobrih pesnikov. Iz želje, da bi bila antologija čim bolj reprezentativna, sta postrgala vanjo vse, kar se je dalo, vanjo sta sprejela takorekoč vse, ki so kdaj kje objavili nekaj če že ne res dobrih, pa vsaj povprečnih pesmi, in tako je ta antologija bolj zbirka kot pa izbor, in diha iz nje nekaj provincialnega. Čutimo premajhno skrb za kvaliteto in celo pomanjkanje pravega kritičnega čuta in kulturne prefinjenosti pri urednikih. Žal občutimo neko določeno ožino kulturnega horizonta in provincialnost celo v uvodu Franceta Papeža. Če si urednik, ki že kaka tri desetletja živi na južnoameriški celini in od katerega bi pričakovali, da pozna zato vsaj literature špansko in portugalsko govorečega sveta, če že ne tudi ameriško-angleškega, in da mu je to nele razširilo obzorje, ampak tudi izbrusilo kritični čut in ga napravilo kulturno zahtevnejšega, išče zgled za svojo antologijo pri Srbu Bogdanu Popoviču, kar bi kvečjemu lahko pričakovali od kakega mlajšega ljubljanskega ali mariborskega urednika, nas to ne samo razočara, ampak tudi preseneča. Dokazuje nam, kako neobčutljivi, kako zaprti so ostali mnogi ali vsaj neredki slovenski esejisti in uredniki za kulturo, sredi katerih živijo, in kako so duhovno konservativni, enkrat za vselej pogojeni od okolja in razmer, v katerih so zrasli.

Vse to se pozna tej antologiji in zmanjšuje njeno ceno in naše veselje nad njo, kajti to ni antologija, ki bi lahko zares dostojno in odlično re-

prezentirala raven modernega slovenskega pesništva v svetu. To je skrben cvetober, urejen predvsem po kriteriju, da ne sme izpasti iz njega nihče, kdor je v zadnjih tridesetih letih pisal verze kje zunaj Slovenije. V tem je ta cvetober uspel — res ni izpuščen najbrž nihče. Kvaliteto v njem pa si mora bralec v njem šele z lastnim trudom iskati.

Urednika sta z vso upravičenostjo uvrstila v antologijo pesnike, kot so Anton Novočan, Mirko Kunčič, Debeljak sam, Vinko Beličič, tudi Papež, Vladimir Kos, Milena Merlak, Lev Detela in še kdo. Dvomljiva pa je taka odločitev npr. za Stanke Majcena, ki ni bil nikoli v »zdomstvu«. Res je leta 1963 izdal jri Slovenski kulturni akciji v Buenos Airesu pod psevdonimom Fran Zore pesniško zbirko »Dežela«, vendar bi spadal bolj v antologijo kake disidentske ali bolje rečeno protestniške ali oporečniške poezije iz Slovenije same. Še manj upravičena se zdi uvrstitve med zdomske pesnike nekaj zamejskih pesnikov, kot sta npr. Stefan Tonkli ali Neva Rudolf. Nobeden teh se verjetno nikoli ni smatral za zdomca, tudi če je objavljaj svoje pesmi v kaki begunski reviji. Isto velja za Vladimirja Truhlarja, Franca

Sodja, Rafka Vodeba, Humberta Pribaca — pesnike, ki se sami nikoli niso imeli za begunce in so se vrnili v matično domovino ali pa se vračali tja na obisk. V tem pogledu je čudno, da se urednika nista ozirala tudi na pesnike, ki so objavljali svoje pesmi v levičarskih slovenskih listih v Združenih državah in so dolga desetletja preživeli v tujini kot zdomci-izseljenci, čeprav ne begunci. Iz tega lahko sklepamo, da si nista bila prav na čistem, kaj naj bi pomenil pridevnik »zdomska« v zvezi s poezijo, in sta se odločila zanj prav zato, ker je po pomenu tako neizrazit in nedoločen, da sta lahko spravila pod njega pač tisto, kar sta hotela. Pri tem pa sta izgubila edinstveno priložnost, da bi bila izdala resnično kvalitetno in celo edinstveno antologijo poezije, za katero je značilno prav to, da je begunska, to je poezija ljudi, pesnikov, ki trpijo od občutka domotožja in odrezanosti od domovine. Ta globoko človeška bolečina bi morala biti tisto, kar bi dajalo zbirki pečat, ne pa samo krajše ali daljše bivanje kakega pesnika zunaj domovine, čeprav s potnim listom matične države v žepu, kamor se torej lahko vrne vsak trenutek.

V kategorijo nebeguncev bi končno lahko uvrstili tudi vse tiste mlade pesnike, ki so bili rojeni že na tujem. Ti niso niti zdomci, ker so državljanji in domačini drugih držav, niti ne morejo občutiti bolečine begunstva. Posebno skupino predstavljajo tudi pesniki misijonarji, ki bivajo na drugih kontinentih.

Pri vseh teh nejasnostih in neizrazitosti izbora pa se je urednikoma vendar posrečilo, neglede na preobširen izbor, sestaviti zanimiv pesniški pregled.

Nova številka Zaliva

Izšla je nova, dvojna številka revije Zaliv, prva in druga z letnico 1981, torej skoraj brez zamude. Številka je dejansko že prava knjiga, saj šteje 150 strani, zato vzbuja naravnost začudenje njena nizka cena, ki znaša komaj četrtno cene normalne knjige takega formata in s tolikim številom strani. Kaže pa, da založnik oziroma izdajatelj in urednik Boris Pahor takega napora ne bo več dolgo vzdržal, saj v tej številki že napoveduje konec revije. V obvestilu »Sporočilo našim naročnikom« namreč piše: »Vsem dragim naročnikom, ki so nam v preteklih letih ostali zvesti, se iskreno zahvaljujemo za njihovo zvestobo, obenem pa jim sporočamo, da bo s 3-4 letošnjo številko revija nehala z rednim izhajanjem. Zaradi tega jih prosimo, naj se nanjo ne naročajo več. Seveda pa se bo Zaliv, ko bo potrebno, občasno še pojavil, zato lahko, kdor želi, še zmeraj prispeva za njegov sklad. Bolj izčrpno bo govor o življenju revije v naslednji številki«.

To obvestilo bo gotovo marsikoga neprijetno presenetilo, čeprav dejansko ne predstavlja nikakega presenečenja glede na povišanje tiskovnih stroškov v zadnjih letih in glede na pomanjkanje mecenov med bogatejšimi krogi ter na kulturno otopelost široke slovenske javnosti, toneče v potrošništvu. Tudi revije ne morejo živeti od zraka, problem pa je tudi pomanjkanje kvalitetnih so-delavcev, čeprav jih je Pahor nekaj našel in zares kvalitetnih, kot dokazuje tudi ta številka. Vendar morda še vedno premalo, da bi mu to dajalo neomahljiv pogum za nadaljevanje.

Na uvodnem mestu je objavljen članek Borisa Pahorja »O nacionalnem vprašanju tudi drugače«. V njem beremo med drugim: »Ker se narod obnaša kot osebek, so zanj predvsem odločilni duhovni in čustveni nagibi, iz zvestobe izročila namreč živi v sedanjosti in veruje v prihodnost.

Zato je neka zveza skupaj živečih narodov le toliko veljavna, kolikor vsakemu od njih jamči popoln razvoj njegovega izvirnega hotenja«.

Sledi razprava Viktorja Blažiča »Zapisi o stalinizmu«, ki se bo končala v prihodnji številki. Alojz Rebula je prispeval izbor iz svojega »Ameriškega dnevnika«, s potovanja po Združenih državah in zlasti z obiska v Washingtonu. Ti zapiski so izredno zanimivi in napisani v elegantnem, a globoko doživetem slogu in iz globoke slovenske zavesti. Jasminka zaključuje svojo dolgo novelo ali kratek roman »Magnetofonski trak«. Dr. Luka Sienčnik je zastopan z odlomkom zgodovinske razprave »Koroški Slovenci in manjšinska deklaracija«, ki pa nam žal ne pove veliko novega ali kaj posebno zanimivega. Zanimivo je napisan dnevnik Marije Kostnapfel »Utrinki iz Obljubljene dežele«, namreč iz Paletsine. Z zanimanjem preberemo tudi nadaljevanje korespondence med Provansalcem Eziom Martinom in Francetom Bevkom v povojnem času. Boro Ban nadaljuje roman iz ljubljanskega zdravniškega okolja »Moč v belem«, ki se bo tudi zaključil v prihodnji številki.

Boris Pahor objavlja poleg že omenjenega uvodnika tudi zapiske iz svojega popotnega dnevnika pod naslovom »V domovini Tila Ulenspiegla«, to je iz Flamske. V njih seveda govori tudi o drugih problemih, ne da bi zašel iz okvira krajevne ubranosti in tematske povezanosti. Na koncu pa dodaja tudi nekaj zapiskov o pokojnem prijatelju dr. Milanu Starcu in nam priključuje v spomin njegov topel, prisrčen človeški lik in njegovo možato, pogumno osebnost.

Zanimiv je dokument, objavljen pod naslovom »Kako in zakaj je Osvobodilna fronta nehala biti koalicija«. Gre za pismo, ki ga je februarja

Okrepimo politično in akcijsko enotnost

■ nadaljevanje s 1. strani

pogoj, če hoče biti osebek, in ne predmet dogajanja, skratka če hoče sama odločati o lastni usodi, če hoče biti zares svobodna.

Vsi dobro poznamo razmere, ki v tem pogledu vladajo pri nas. Vsi se zavedamo, da je naša politična in akcijska enotnost prešibka, da se nekoliko milo izrazim. To pa je po mojem tudi glavni vzrok, da z našo globalno zaščito, kot nam je bila slovesno in svečano obljubljena, še nič ni in da se zdi, kot da bi ta za nas naravnost življenjska zadeva šla postopno v pozabo. V tej zvezi moramo ugotoviti, da so, kar zadeva učinke, kar zadeva dejanja, povsem odpovedale tiste italijanske politične sile, ki si svoj politični vpliv ustvarjajo tudi s pomočjo slovenskih glasov.

Iz vsega tega izhaja po mojem en sam nauk: okrepimo politično in akcijsko enotnost slovenske manjšine v Italiji, kar bomo naredili predvsem s tem, da bomo okrepili slovensko politično organizacijo, da bomo okrepili SSk.

To je po mojem globokem prepričanju tudi zato nujno, ker bo v tem primeru učinkovitejša tudi pomoč matičnega naroda in matične države, ki je za naš obstoj in nadaljnji razvoj prav tako bistvenega pomena.

Ko že govorimo tu v Nabrežini o politiki, je jasno in naravno, da moramo, vsaj bežno, omeniti tudi krajevne razmere. V tej zvezi moramo najprej poudariti, da je SSk z velikim čutom za odgovornost spremljala dogajanje v občini in po svojih občinskih svetovalcih skušala sooblikovati politiko občinske uprave, ki jo od leta 1975 dalje vodi — kot znano — manjšinski odbor KPI-PSI. Dejal sem, da je SSk skušala sooblikovati občinsko politiko in mislim, da se bodo naši občinski svetovalci strinjali, če rečem, da se kljub trudu in kljub mnogim

tudi osebnim odpovedim prizadevanja SSk niso mnogokrat posrečila.

Pet let zaporedoma je SSk v Nabrežini glasovala za proračun in s tem omogočila manjšinskemu odboru KPI-PSI, da je ostal na oblasti. Takšno ravnanje so naši ljudje razumeli in tudi odobraval, kar so zgovorno pokazali izidi lanskih upravnih volitev, ko je SSk, edina od vseh strank, napredovala tako po številu glasov kot svetovalcev.

Ne bom tu podrobno govoril o dogodkih, ki so dosegli višek ob glasovanju letošnjo občinskega proračuna, in sicer na začetku tega meseca. SSk je sicer ponovno glasovala za proračun, katerega osnutek je predložil manjšinski odbor KPI-PSI, temveč tokrat z natančnimi pogoji. SSk, KPI in PSI so najprej dosegle sporazum o skupnem programu, ki vsebuje vsa bistvena stališča SSk do temeljnih vprašanj na področju gospodarstva, urbanistike, šolstva, kulture, prosvete itd., KPI in PSI pa sta se obvezali, da bo njun odbor odstopil, kar se je tudi zgodilo po odobritvi proračuna.

Zdaj je treba pričeti z izvajanjem tega sporazuma. Izvoliti je treba župana in občinski odbor, skratka zares novo občinsko upravo, kar naj bo razvidno tudi na zunaj, se pravi z novim vrhom uprave. SSk bo na pogovorih, ki bi se morali pričeti čimprej, odločno zahtevala predvsem jamstva, da se bo sporazum o programu nove občinske uprave dosledno izvajal. Taka jamstva morajo in morejo seveda nuditi ljudje, ki bodo zasedli najodgovornejša mesta v novi upravi. Slovenska skupnost v Nabrežini pa ima take ljudi.

Upamo, da se bo tudi to kočljivo vprašanje pozitivno uredilo, in sicer na način, ki bo najbolj ustrejal našemu človeku. Globoko smo prepričani, da bo SSk v Nabrežini tudi tokrat naredila vso svojo dolžnost. Jasno pa je, da bo njena naloga tem lažja, če

bo tudi v tej občini napredoval in se okrepi proces slovenske politične in akcijske enotnosti, tiste enotnosti, ki je bila za Primorsko značilna za časa težkih predvojnih in medvojnih let ter je leta 1945 omogočila osvoboditev pretežnega dela primorske zemlje.

—o—

ZDA — ITALIJA

Neki italijanski tednik je v zadnji številki objavil daljši pogovor, ki ga je imel ameriški podpredsednik Bush s časnikarjem Wollemborgom, ki je že dolga leta ameriški dopisnik v Rimu. Ameriški podpredsednik je med drugim izjavil, da je Italija dejavnik življenjske važnosti za obrambo Sredozemlja in za silo Atlantske zveze. Ameriška vlada, je nadaljeval podpredsednik Bush, je zelo cenila stališče, ki ga je Italija zavzela v zvezi z vprašanjem modernizacije jedrskega orožja v Zahodni Evropi. Ameriška vlada poleg tega z zadovoljstvom ugotavlja, da vodi Italija zelo odgovorno politiko v zvezi z neodvisnostjo Malte in z varnostjo Vzhodnega in Srednjega Sredozemlja ter s stabilnostjo na Balkanu.

Podpredsednik ameriške vlade je omenil tudi vprašanje morebitnega sodelovanja predstavnikov komunističnih partij v vladah Zahodne Evrope. To vprašanje je postalo zlasti aktualno po sestavi zadnje francoske vlade, v kateri so tudi štirje komunistični ministri. Združene države so bile vedno proti udeležbi komunistov v vladah naših zavezniških držav, je naglasil podpredsednik Bush, in pristavil, da so seveda te države suverene in da so zato edine pristojne, da si določajo lastne vlade. Ker pa so odnosi med nami in našimi zavezniki temeljne važnosti, je nadaljeval ameriški podpredsednik, smo dolžni jasno obrazložiti naša stališča. V vsej povojni dobi smo branili in ščitili določene vrednote, kot sta svoboda in demokracija. Temu stališču bomo ostali zvesti tudi v prihodnosti.

ZGODOVINSKI SIMBOL IN PRAVO SLOVENCEV

Knežji kamen, vojvodski stol...

OOOO 1 OOOOOOOOOOOOOOOOOOOOOOOOOOOOO J. ŠAVLI OOOOO

Na seminarju za slovenske šolnike preteklo leto je predavatelj, poklicni zgodovinar, v svojih izvajanjih o revolucionarnem letu 1848 takole podal oblikovanje slovenskih narodnopolitičnih zahtev:

drugi narodi v monarhiji da so terjali priznanje svojih narodnih pravic na osnovi zgodovinskega prava; Slovenci pa so, za razliko od njih, postavili svoje zahteve po narodnostnem priznanju na etnični podlagi in to da je predstavljalo tedaj resnično revolucionarno dejanje.

Ni sicer znano, odkod si je predavatelj izposodil takšna gledanja, vendar pa že nekoliko bolj kritičen pretres takratnih razmer pokaže, da so nesmiselna. Ne gre za nikakršno revolucionarnost, pač pa za edino mogočo izbiro. Slovensko zgodovinsko pravo namreč sploh ni bilo priznano. Avstrijsko in nemško zgodovinopisje na takratnih univerzah je zadušilo že v kali vsakršno misel o tem, da bi bilo sloven-

stvo sploh lahko zgodovinsko, prikazuječ slovensko Karantanijo v 7. stoletju kot neko manjvredno kmečko tvorbo, brez višje kulture, tako tvarne kot duhovne, z nekaj folklornimi običaji, kot npr. ustoličevanje, češ, saj imajo nekaj podobnega vsa primitivna ljudstva; s pokristjanjenjem pa je ta karantanska tvorba postala del frankovskega, po njihovem »nemškega« kraljestva že v 8. stoletju; odtlej pa je »nemški« narod v tej državi razvil svojo duhovno in kulturno nad drugimi ljudstvi, katerih drobci in folklorne posebnosti so sicer preostali vse do danes, a bodo po naravni poti izginili.

Takšna pojmovanja niso prevladovala samo v meščanskih t.j. liberalnih nemško-nacionalnih krogih, temveč tudi med proletarskimi misleci, kot so bili Marx, Engels, Lassalle in drugi (1), ki so večinoma prav tako izhajali iz meščanskih oz. buržoaznih krogov.

Revolucionarne so bile zahteve slovenskega izobraženstva leta 1848 lahko samo v tem, da niso bili pripravljani izginiti po »naravni« poti in prepustiti prostora dozdnevno močnejšemu nemškemu narodu po duhu, kulturi, morali in gospodarnosti. Pa še to zaradi tega, ker so hoteli v svoji drželi sami zasedati uradniška mesta v javni upravi, javnem življenju, nasproti prišlekom iz nemških dežel, ki so se vgnezdili v številnih državnih uradih za Metternichovega absolutizma. To ozadje pa je predavatelj tudi sam omenil.

In ker slovensko zgodovinsko pravo ni bilo ne priznано ne poznano, saj ga znanstveno ni obdelalo zgodovinopisje na nobeni od tedanjih univerz, niti v češki Pragi ne, so se morali slovenski izobraženci pač odločiti za etnično utemeljitev svojih zahtev. In tako ne ostane od njihove revolucionarnosti ničesar več, saj bi nedvomno uveljavljali svoje zahteve na zgodovinskem pravu, če bi bilo raziskano in strokovno napisano, zakaj prav zgodovinsko pravo je takrat imelo svojo težo in bi zato imeli v tem primeru večjo možnost, da bodo njih zahteve upoštevane. Mar naj bi se tej možnosti odrejali, na ljubo neki dozdnevni revolucionarnosti? In se najverjetnejše možnosti za dosego svojih pravic sploh ne poslužili? Gotovo ne. Poleg tega

- Si vidu, Jakec, spet so nam popackali naše spomenike.
- Sm vidu, ja. Jn tudi videm, de tudi ta bot niso nobenga dobili.
- Kaku ga bojo dobili, sej ga niso nanka jeskali. Koker niso jeskali dozdej še nikoli. Kolko botov so vse razbili al pomazali tisti spomenik na bazovski gmajni jn druge spomenike, slovenske šule jn vse sorte! Jn nikoli ni blo neč. Jest rečem, de be mogle sovenske organizacije jn vsi tisti, ke so te spomenike postauli tožet država jn policijo, zatu ke ne zna zagvišat varnosti ludskeh spomenikov. Ta prvo be mogli prit pod proces državni funkcionarji. Jn narmejn, kar be mogla bet država obsojena je tu, de be popraula jn očistla pomazane spomenike.
- Ja, ma ne z državnem dnarjem, ke pole plačamo zmiram mi; ma z garšta odgovornih državnih funkcionarjev. Če be mogli ti ses svojga garšta plačat škodo (lahko be jem vzeli kar pr plači) be vi-

du ti, kaku be hitro najdli ven tiste mazače. Taku pej si oblast misle: »kej bo mo mi bacelirali ses tistmi mazači jn še delali slabo kri med miroljubnem ljudstvom; tiste njih spomenike bojo ben Slovenci, ke so pridni jn delovni ledje, sami poprauli jn očistli«. Taku je, videš.

- *Sej jest glih mislem, de je faljeno, de mi zmiri čistemo jn popraulamo tiste spomenike. Po mojem, be jeh mogli pestet tašne ku so. Ke taku be ti spomeniki dobili še večji pomen; še bolj zgovorni be bli. Narprej, tašni ku so zdej, be se še zmiri poznalo njih namen. Ses tistem pomazanem be nam pej ti spomeniki govorili, de še šestjtrideset let ke je propou fašizem antifašistična oblast u Trsti še ni odpraula fašistov jn tudi, de ni u stani zagvišat spoštavanje legalnosti.*
- Prov praveš. Be jeh mogli pestet koker so. Sej tisti popackani spomeniki niso sramota za nas, ma za oblast.
- *Taku je. Ma kej pomaga, ke danes ni nobenga neč več sram! Sej videš, de tisti, ke komendirajo, nimajo drugeh skrbi, ku več ku je moč pograjfat. Vidi, ti, ke se si tolko veselu, de jemamo spet novo vlado jn je ta rekla, de bo treba šparat tudi pr državi. Znaš kej se je ta prvo začelo govorit? Jn u parlamentu so ure vsi zmenjeni. De bojo zvišali podpore strankam. Zdej dajejo strankam vsega skupej petjntirideset milijard jn zdej jem bojo pej začeli dajat devetdeset. Glih na dopleh. Taku videš, se špara pr nas.*
- Ma če dajejo podpore strankam, kolko dobimo Slovenci?
- *Ma dej, dej Jakec, kej taku naumno prašavaš!*
- Neč naumno. Če za drugo ne, be nam pritkalo nekej podpore za popraulat jn čistet naše spomenike.
- *Jakec, rajši mouči jn bejži past krave!*

SKAVTI TABORIJO

V soboto, 18. t.m., se je odpravila na poletni tabor prva skupina tržaških skavtov in skavtinj. Gre za skupine od Sv. Jakoba, Sv. Ivana in iz Rojana, ki bodo taborile do 3. avgusta pri vasi Plužna blizu Bovca v Soški dolini. V ponedeljek se je začel še drugi tabor tržaških skavtov in skavtinj v dolini Lepene, 24. julija pa tretji spet pri vasi Plužna. Vsi trije omenjeni tabori so namenjeni članom in članicam srednje starostne veje skavtske organizacije. Najmlajši bodo namreč taborili v dveh povezanih podtaborih v Lepeni od 3. do 13. avgusta. Nekako od 10. do 20. avgusta bo tudi potovalni tabor za starejše člane.

Goriški skavti in skavtinje bodo začeli s taborjenjem 26. julija, ko bodo postavili šotore dveh podtaborov v dolini Koritnice pri Logu pod Mangartom. Tabor bo trajal do 9. avgusta.

Pred dnevi pa so začeli taborjenje slovenski koroški skavti in skavtinje. Okoli 40 se jih je zbralo na tabornem prostoru nedaleč od Globasnice. Na prostem bodo živel do 28. julija.

Omeniti je treba tudi taborniško organizacijo Rodu modrega vala. Taborniki in tabornice iz Trsta in Gorice šotorijo pri vasi Kal Koritnice nedaleč od Bovca.

—o—

NOVA ŠTEVILKA ZALIVA

■ nadaljevanje s 6. strani

1943 pisal Boris Kidrič neki znancki in sodelavki v Ljubljani in v katerem pojasnjuje, zakaj je komunistična partija sklenila spremeniti značaj OF.

Na koncu prinaša revija še vrsto kratkih knjižnih ocen in aktualnih komentarjev, kratek zapis o nedavno umrli Emi Tomažič in pismo dr. Avgusta Sfiligoja. V njej pa najdemo tudi precej prevedenih lepih pesmi, ki jih je napisala Edith Bruck, italijanska pesnica in pisateljica judovske narodnosti, ki je imela srečo, da se je živa vrnila iz nacističnega koncentracijskega oziroma uničevalnega taborišča.

pa so tudi popolnoma verjeli »znanstvenim« razlagam o nezgodovinskosti Slovencev, saj so končno prihajale iz samih univerz, torej z najvišje znanstvene avtoritete.

Usodno in tragično pa je, da se naše izobraženstvo iz teh predstav o slovenski nezgodovinskosti in vsega, kar je s tem povezano, tudi potem ni izkopal. Prav do današnjih dni. Kot za protitež nemško-nacionalnim dokazovanjem o nesmislu majhnega in nezgodovinskega slovenstva, celo nekulturnega, je naš izobraženski sloj zajadral potem v panslovanstvo. V njem pa ni več iskal lastne istovetnosti (identitete), pač pa narodnostno ohranitev, a niti ne slovenske, temveč samo slovanske. Na teh predstavah je slovensko izobraženstvo obtičalo in iz njih smo izhajali in še izhajamo tudi danes.

Posledice takšnih »rešitev« pred nemško poplavo so bile v kritičnih trenutkih slovenske polpretekle zgodovine v marsičem usodne. Brez jasnih predstav o lastni slovenski identiteti so pristali v kraljevini SHS, kjer se je z Vidovdanko ustavo uveljavil centralizem. Ta je hromil nadaljnje politično življenje in vodil do usodne diktature 1929.

Brez jasnega pojma o lastni identiteti so poskušali reševati zavožene narodne in

politične razmere s posnemanjem tujih modelov, od klerikalno konservativnega, do krščansko socialnega ter rusko stalinističnega, kar je tako izostrilo duhove, da je v drugi vojni prišlo do ideološkega spopada in obračunavanja med različnimi slovenskimi tabori.

Da potem ne govorimo o stranskih, toda nič manj usodnih posledicah nerazčiščenih pojmovanj o kulturi in zgodovini Slovencev. Ideologije so zdresirale slovenske ljudi v občudovanju tujega, nemškega, italijanskega itd. Slovenec naj bi bil pač vedno podložen, suženj, nesposoben višje kulture. In ker o lastni kulturi, zgodovini ne ve ničesar, kar bi bilo lahko resnično veliko, se pač asimilira. Išče pa tudi poza-be v pijači, češ, saj tako ne pomaga nič, tudi če se spopada z življenjskimi problemi; ker je pač Slovenec, vedno suženj, bo vseeno podlegel.

Takšno misel je izrazil sam Cankar v svoji Slovenski legendi, kjer sam Kristus ne more pomagati revežu, zato ker je ta Slovenec. Toda Cankar je bil pač umetnik s svojimi čustvi, ne pa strokovnjak za družbena vprašanja. In usodno je, da je po njem vsa slovenska šola v tem pogledu prežeta s takim gledanjem; da prej hromi kot pa spodbuja slovensko mladino v ustvarjanju.

Zanimivo ni le to, da se v monarhiji, kjer je na študijskem polju popolnoma prevladala nemško-nacionalna stran, bilo slovenstvo razglašeno za nezgodovinsko in s tem po naravni poti namenjeno neizbežnemu zatonu, pač pa da se ista težnja še okrepi po prvi vojni, le da stopi sedaj slovenstvo oz. južno slovenstvo na mesto nemštva, v katerega naj bi se slovenstvo »rešilo« t.j. zlilo. Ideološka tehnika pa je ostala ista.

Nezgodovinskost slovenstva ter njegova majhnost, pa nemška nevarnost so bili glavni argumenti politike postopnega zlivanja v nov, močnejši jugoslovanski narod, katero je bolj ali manj očitno izvajala vodilna beograjska politična plast (čaršija). In skoraj enaki argumenti so bili podlaga tudi podobnim političnim težnjam po zadnji vojni, v obdobju režima notranjega ministra Rankovića, čeprav z drugačnim idejnim predznakom.

Utemeljitev te vrste političnih teženj naj bi izhajala iz Marxa ali Engelsa, ki sta malim narodom napovedala, da bodo po naravni poti izginili oz. da jih bo na takratnem avstrijskem prostoru vsrkala višja duhovna in kulturna sila nemškega naroda.

(Dalje)